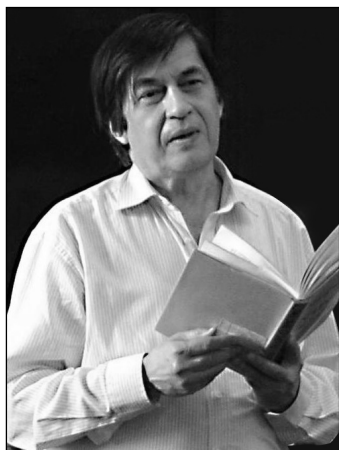

Kocsy Anikó

In memoriam Sárosi Attila (1953–2021)

A könyvtáros pályára sokfelől landolhat az ember. Sárosi Attilával is ezt történt. Pályaelhagyó? Nem mondható annak, hiszen bár biológia szakon végzett, sosem tanított biológiát. Középiskolás éve alatt, a Piarista Gimnáziumban talán még kedvelte ezt a tantárgyat, az egyetem elvégzésekor azonban tudta már, hogy nem ezen az úton kell haladnia. Mint sok más könyveket szerető, sokféle tudás iránti szomjjal megáldott friss diplomás értelmiségi, úgy Attila is könyvtárban próbált elhelyezkedni. 1978. április 27-én bizonyára izgalommal lépte át az Országos Széchényi Könyvtár Bródy Sándor utcai kapuját, és sietett fel a Nemzeti Múzeum első emeletére, ahol az Olvasó és Tájékoztató Szolgálaton, egy távollévő munkatárs helyetteseként szerződést kapott.

A csendes, kötelességtudó fiú hamar feltűnt a Gyarapítási Osztály vezetőjének, Wix Györgynének, aki 1979 júliusában áthívta az osztályra, ahol a periodikumok

világával, azok gyarapítási módozataival ismertette meg őt. Ez a különleges, változatos, de könyvtárosként igen sok kihívást tartogató dokumentumféle egy életre hatalmába kerítette. Feladata volt, hogy a különböző forrásból, ajándékként, csereként vagy vásárlás útján a könyvtárba érkező hírlap- és folyóiratkötetek vagy szórványszámok helyét, a nyilvántartások segítségével megtalálja a könyvtár állományában. Munkája során az idő nagy részében a Hírlaptár szolgálati katalógusainál dolgozott csendben, önállóan, egyedül. Sok esetben a külföldön élő magyarság lapjaival történt ez, hiszen az emigráns magyarok – nem feledkezve meg szülőhazájukról – gyakran ajándékozták meg óhazájuk nemzeti könyvtárát új hazájukban megjelent kiadványaikkal.

Bár az akkor még létező, önállóan működő Zárolt Kiadványok Tára munkatársai többnyire maguk gyarapították politikailag szigorúan bizalmas állományukat, Attilának gyarapítóként azért gyakran került kezébe efféle bizalmasnak ítéendő és azonnal továbbadandó kiadvány, amiket ő persze titokban elolvasott. Jó ideig módja volt erre, ám 1982-ben egy új munkatárs felfigyelt „politikailag veszélyes” tevékenységére, és közreműködésével a VIII. kerületi pártbizottságon is tudomást szereztek Attila működéséről. A könyvtárból való elbocsájtástól Ferenczy Endréné főosztályvezető úgy tudta megmenteni, hogy áthelyezte a Katalógizáló Osztály periodikafeldolgozó részlegébe azzal az ígérettel, hogy ott többé nem juthat hozzá bizalmas anyaghoz. Az emigráns irodalom azonban továbbra is fontos volt számára. Később, amikor a rendszerváltozás után a Zárolt Kiadványok Tárának állományát a törzsállományba való bekerülésekor feldolgoztuk, ismét megtapasztalhattuk nagy tudását, ismereteit. Nem véletlen, hogy Nagy Csaba a 2000-ben megjelent *A magyar emigráns irodalom lexikona* című munka lektorának Sárosi Attilát kérte fel.

A Katalógizáló Osztályon a kurrens lapok kollacionálása, kötetbe rendezése, katalógizálása lett a munkaköre. Nagy-nagy odafigyelést igényelt ez a feladat, hiszen nemcsak folyóiratok, hírlapok kötetbe rendezéséről, állományadatainknak a szolgálati katalóguslapra való rávezetéséről volt szó, hanem figyelemmel kellett kísérni a bibliográfiai adatok: az alcímek, szerkesztők, kiadók stb. változásait is, amit a szolgálati katalóguslapon szintén rögzíteni kellett.

Egy könyvtár gyűjteményében fellelhető dokumentumfajták közül kétségtelenül a periodikumok a legbonyolultabbak, gyűjtésükben, feldolgozásukban, raktározásukban, szolgáltatásukban a legtöbb időt, energiát felemésztő darabok, és a raktárakban is a legtöbb polcfolyómétert igényli a tárolásuk. Éppen azért, mert kicsit mindenütt kakukktójásként vannak jelen a „lejárt újságok”, a nemzeti könyvtár szervezeti átalakításai legtöbbször az időszakosan megjelenő kiadványok gyűjtését, feldolgozását, szolgáltatását érintették. A legelementárisabb változás a budai Várba való költözés során érte az időszakos kiadványok gyűjteményét, amikor végleg részeire bomlott a korábbi Hírlaptár, amelynek alapjait 1884-ben Szinnyi József rakta le igen előrelátó, önfeláldozó, szorgos munkával.

A periodikafeldolgozás 1985 januárjában már önállóan költözködött. Attila gyors, operatív munkavégzésének nagy hasznát vették munkatársai az éppen munkában lévő anyagok és a szolgálati katalógusok be- és kicsomagolásában, elhelyezésében, elrendezésében.

1998 és 2008 között az önállóvá váló Periodikafeldolgozó Osztály munkatársaként szinte minden az osztályon folyó munkában részt vett, 2005. december 1-jétől csoportvezetői beosztásban. Bármit rá lehetett bízni, mindent csendben, kötelességtudóan és gyorsan elvégzett. A kurrens kollacionálás mellett szakszámmal látta el az új kiadványokat, visszaosztotta a szolgálati katalógusból munkára kivett lapokat, beosztotta az új olvasói katalóguslapokat, mindezt csendben, felszólítás nélkül és gyorsan. A gyorsaság igen fontos volt számára, hogy mindig legyen egy kis ideje a szabadpolcos friss lapok „ellenőrzésére”.

Szorgos munkája mellett könyvtáros szakképesítést először 1983-ban szerzett a Könyvtudományi és Módszertani Központ könyvtárkezelői tanfolyamán, majd 1989-ben beiratkozott a Kossuth Lajos Tudományegyetem és az Országos Széchényi Könyvtár, Könyvtártudományi és Módszertani Központ által indított informatikus könyvtáros másoddiplomás képzésre, ahol 1991-ben diplomázott.

2008-ban ismét átszervezésre került sor. A lapok bibliográfiai adatainak változásai a szolgálati katalóguslapról átkerültek az integrált katalógusokba, Attila pedig kollacionáló munkakörével együtt a Gyarapítási Osztály munkatársa lett. 2011-ben ismét visszakapta az inkurrens gyarapítás feladatkörét. Ez a munka a 2014. január 1-jével elinduló Mikes Kelemen Program révén különösen nagy szerepet kapott. A Nemzetpolitikai Államtitkárság és az Országos Széchényi Könyvtár szervezte program révén a diaszpórában megjelent, ott összegyűjtött, pusztulás veszélyének kitett, a tengerentúlról hazaszállított anyagból sok-sok hiányzó hungarikum került a nemzeti könyvtár birtokába. Sárosi Attila ismét a számára oly fontos emigráns lapok közelében lehetett. Újfént azt a feladatkört látta el, amit könyvtárösszága kezdetén. Egészen 2017-ben bekövetkezett nyugdíjba vonulásáig – sőt azon túl is – hű maradt a nemzeti periodikagyűjteményhez, hiszen tanácsadóként, önkéntes munkatársként haláláig tovább tevékenykedett az Országos Széchényi Könyvtárban. Ismereteire, tanácsaira nagy szüksége volt utódainak, de valamennyi fiatalabb munkatársának is. Megkezdte, de a 2020-as világiárvány, majd halála megakasztotta őt a *Katolikus Magyarok Vasárnapja (1894–1993)* című, az amerikai diaszpórában éppen száz éven keresztül megjelent lapnak a digitalizálásra való előkészítésében.

A folyóirat hosszú történetét *A Mikes Kelemen Program margójára* című blogbejegyzés-sorozat 5. részében ismertette. 2018. január 25-én a Széchényi Könyvtár „KönyvTÁRlat” előadássorozatának egyik előadójaként *Megfejtés a következő számban* címmel a rejtvényűjságok 1817-től napjainkig terjedő történetébe avatta be hallgatóit.

Sárosi Attila kereső, „belülről látó ember” volt – ahogy Major Gyöngyi megfogalmazta búcsúbeszédében a Mária utcai Jézus szíve jezsuita templomban. Közeli

munkatársai körében ismert volt, hogy a budapesti Piarista Gimnáziumban Jelenits István osztályába járt, és 1961-ben ott érettségizett, de lelki életéről, a rendszerváltozás után újjászerveződött Bencés Oblátusközösséghez – „a megtapasztalt szeretet továbbadóihoz” – való 1991-ben történt csatlakozásáról temetéséig nem hallottunk, bár az ő szeretetátadását naponta élvezhettük.

Sárosi Attilának zárkózott természete ellenére rengeteg barátja volt. Sok-sok szakdolgozó, dolgozatíró élvezte segítőkészségét, fogadta okos tanácsait. Hűséges, szolgálatkész természetének és nem utolsósorban sokoldalú érdeklődésének, széles körű tudásának sokan élvezői voltak. Zárkózott volt, de baráti körben, jó hangulatban fel tudott oldódni. Mi, akik a környezetében voltunk, akik a barátságát élvezhettük, olykor megtapasztalhattuk humorát és hangulatteremtő másik énjét is. Sokan megismerhettük gazdag művészfilmgyűjteményét, amelynek darabjait baráti filmklubokban mutatta be. Hihetetlen ismerettel rendelkezett e filmek alkotói, szereplői terén. Elejtett szerény szavaiból tudtuk, hogy szaktanácsadóként segítette az első magyar nyelvű filmművészeti szakkönyvkiadó megalapítását, és éveken át a működését is. Olyan filmeket ismerhettünk meg általa, amelyekről nélküle sosem hallhattunk volna. A vetítések utáni elemzései, filmtörténeti előadásai sokunk számára felejthetetlen élmények maradnak. A legutóbbi filmbemutatóit a hivatásával kapcsolatos alkotásoknak szentelte, amikor a Kájoni Filmklubban, 2019/2020-ban a „könyvek, hírlapok és a filmművészet” témakört tűzte műsorra. Ezt a sort tervezte folytatni 2020/2021-ben, ám a világjárvány ezt is megakasztotta. A szeptemberi vetítéskor még nem sejtettük, hogy az 1952-ben készült *Az újságírás aranykora* című amerikai filmdráma az évad első, de Attila utolsó vetítése lesz.

Sárosi Attila rövid betegség után, 2021. január 22-én elhunyt. Május 18-án töltötte volna be 68. életévét. Távozása mindannyiunkban nagy űrt hagyott maga után.

(A *Mesél az utca* című szabadtéri tárlat 2021. június 30-ig látogatható a Várkert Bazár Déli panorámateraszán.)